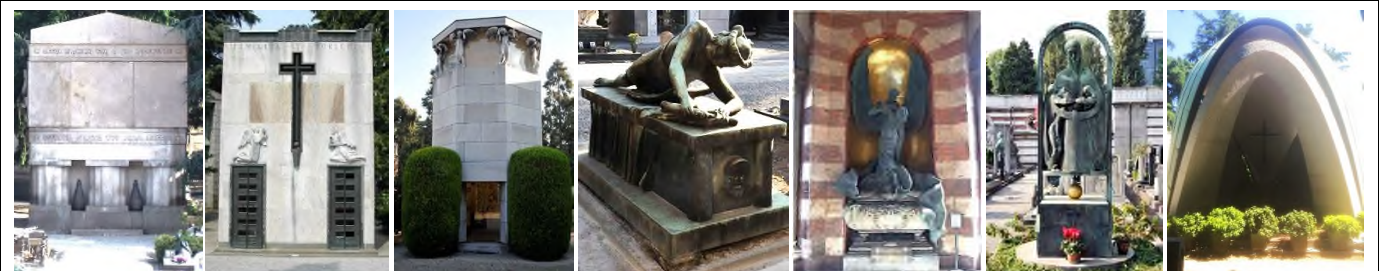
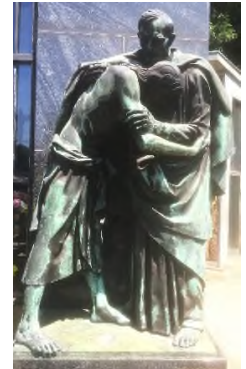
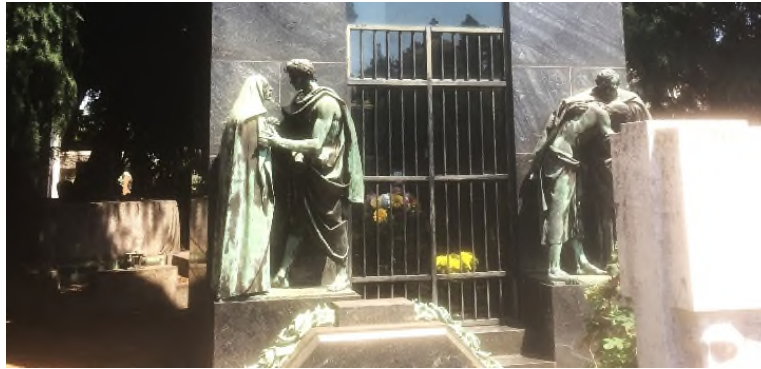

MILAAN - IL CIMITERO MONUMENTALE

DEEL 7 - GRAFKAPELLEN 2

IL CIMITERO MONUMENTALE DI MILANO

In 2019 bezochten we het noorden van Italië. We zagen de Cinque Terre, het merengebied en de steden Genua en Milaan.

Die twee steden waren het eigenlijke doel van de vakantie, want er zouden enkele mooie begraafplaatsen moeten liggen. Over Il Cimitero di Staglieno in Genua schreef ik al in vorige artikelen en nu wil ik u graag Il Cimitero Monumentale in Milaan laten zien. We liepen er twee dagen rond om te kijken naar prachtige beeldhouwwerken. Aan het slot van deze serie bekijken we een aantal grafkapellen.

GRAFKAPELLEN 2

In Grafkapellen 1 zagen we dat het laatste kwart van de negentiende eeuw het tijdperk van de neostijlen was, waarin teruggegrepen werd op stijlen van vroeger. Sommigen keken naar de klassieke tijd, de tijd van de oude Grieken en Romeinen, en het **Neoclassicisme** ontstond. Ook het oude Egypte was populair en die stijl noemen we **Neo-Egyptisch**. Anderen keken naar de Middeleeuwen en toen ontstond de **Neogotiek**, een imitatie-gotiek met pinakels, spitsbogen en hoge torenspitsen. Aan het eind van de negentiende eeuw zien we dan het **Eclecticisme** (Grieks voor: uitkiezen) ontstaan, alle stijlen door elkaar heen dus.

In grafmonumenten wordt een bouwstijl langer volgehouden dan in de burgerlijke bouwkunst. Dat is ook wel te begrijpen. Als je overleed op latere leeftijd koos je voor een stijl waarmee je bekend was en die je mooi vond. Tenzij je een modernist was natuurlijk, dan koos je juist voor iets moderns.

Ook na 1900 zien we dus nog steeds gebouwen in neostijlen verschijnen. Ook de Stile Liberty (Jugendstil) gaat nog even door gevolgd door de Art-Deco. Daarna komen modernistische vormen en laat de architect zijn fantasie de vrije loop.

In deel 2 bekijken we bouwwerken tot in de zestiger jaren van de twintigste eeuw.

REYNA (1907, II 190)

Een massief, vierkant Art Nouveau grafmonument voor familie Reyna. Rond de deur zie je een prachtige asymmetrische bronzen decoratie. Tussen een wirwar van braamstruiken en bloemen wordt een meisje door een engel naar de hemel begeleid, terwijl rechts een vrouw haar gezicht huilend in haar handen verbergt. Het oorspronkelijke ontwerp, een liggend meisje met een engel bij haar hoofd en bij haar voeten, werd afgekeurd.

Erboven kun je lezen: Sterf jong, wie de hemel dierbaar is, een variant op de tekst die we in Nederland kunnen lezen: Zalig is het kinderlot, Jong gestorven vroeg bij God.

Deze tekst is niet toevallig gekozen. De kapel is gebouwd na het overlijden van de achttienjarige dochter Anna in 1905. Vader Leopoldo Reyna (1836-1911), een grootheid bij het spoorwegvervoer, gaf opdracht voor het monument. Na de dood en bijzetting van zijn vrouw, in 1952, werden ook de overblijfselen van dochter Bianca hier bijgezet. Zij was al in 1881 overleden. Zij werd maar 10 maanden oud.

Het architectuur-gedeelte is van ingenieur De Martini (geen gegevens bekend), terwijl het beeldhouwwerk plus het brons de handtekening draagt van Roberto Greter (1885-1918).

FELTRINELLI (1914, II 177)

De witmarmeren traditionele kapel van Feltrinelli is ontworpen door architect Guido Casarini, over wie geen biografische informatie bestaat. Het monument heeft een mengstijl en is dus eclectisch. Je herkent neorenaissance met de koepel en het kruis bovenop een ronde opbouw. Je ziet ook het neoclassicisme met de kolommen en het driehoekige timpaan met de acroteria. De deur is, iets ingesprongen, achter de zuilen te vinden. Op de 4 hoeken staan vlammen als symbool van het eeuwige leven en de sarcofagen tegen de zijmuren benadrukken de begraaffunctie van de kapel.

De opdrachtgever van dit monument was Carlo Feltrinelli (1881 - 1935), erfgenaam van het familiebedrijf Feltrinelli Legnami en een centrale figuur in het Milanese bankbedrijf. Zijn zoon Giangiacomo (1926-1972) richtte een gelijknamige uitgeverij op.

3

1

MARELLI (1920, VII 176)

Architect Cecilio Arpesani (1853-1924) ontwierp een neoromaanse miniatuurkerk als grafmonument. De kapel heeft een vierkant bouwplan en is van buiten bekleed met afwisselend lichte en donkere stenen platen. De kapel is versierd met bogen en zuilen en boven de ingang zien we een reliëf met Madonna en Kind. In de kapel zijn mooie polychrome mozaïeken te zien. In Milaan ontwierp Arpesani een paar kerken: de Sant'Agostino en de Santa Croce.

Ercole Marelli (1867-1922) begon al heel jong in een werkplaatsje om elektronische instrumenten te maken. Toen het bedrijf groeide hielp hij zijn arbeiders aan goede woningen. Ook zorgde hij ervoor dat zijn werknemers een goede technische opleiding kregen. Het bedrijf bestaat nog steeds en maakt hoogtechnologische systemen voor de auto-industrie.

ORSI RASCHI (1922, III 151-152)

Voor dit monument werkten architect Ariodante Bazzero (1888-1958) en beeldhouwer Giannino Castiglioni (1884-1971) samen. Het werd een art-deco huisje met een symmetrische regelmaat. Opvallend zijn de ruwe granietblokken in het midden van het gedenkteken. De bronzen dame heeft een lier in haar rechterhand en vestigt de aandacht van de voorbijganger op de ingang van het graf, maar ze kijkt hem niet aan. De binnenmuren zijn bedekt met mozaïeken in blauwe en gouden kleuren.

Professor Romeo Orsi (1843-1918) klom op van muzikant, via klarinetleraar aan het conservatorium tot eigenaar van een bedrijf dat muziekinstrumenten produceerde. De Orsi Instruments Company bestaat nog steeds.

Zoon Florenzio was getrouwd met Maria Raschi en gaf opdracht dit monument op te richten. Ook zij zijn hier bijgezet.

1

1

ERBA QUADRELLI (1923/26, XIII 411)

Ingenieur Francesco Portoni bouwde deze compacte kubusvormige granieten structuur op een stevige sokkel. Naast de ijzeren deur staan twee treurende bronzen engelen met gebogen hoofden. Angelo Erba bouwde dit monument voor zijn ouders, Luigi en Eugenia Quadrelli. Angelo was eigenaar van een fabriek voor hydraulisch gereedschap. De Milanese kunstenaar Emilio Quadrelli (1863-1925) zorgde voor het beeldhouwwerk en is hier ook bijgezet.

1

PALANTI MAUSOLEUM (1928/30, V 83)

Dit grafmonument is gemaakt van beton en roze graniet. Massieve kolommen dragen een nóg massievere sarcofaag met enorme handvatten. Tussen de kolommen zijn bronzen urnen geplaatst en de versiering neigt naar Jugendstil. Onder het monument is een grote crypte.

De Milanese architect Mario Palanti (1885-1978) ontwierp het bouwwerk voor zijn eigen familie maar na een lang geschil met de gemeente deed hij in 1973 afstand van de concessie. In de crypte rusten nu ook een aantal (in Italië) beroemde personen, waaronder de vader van Albert Einstein.

3

BORLETTI (1931, Necropool 178)

Familie Borletti staat aan de oorsprong van de warenhuisketen La Rinascente. Ook hebben zij winkels op de belangrijkste spoorwegstations. Hun grafkapel, van architect Gio Ponti (1891-1979), is een massief gebouw van roze marmer met een zwarte, versierde opstand van dioriet. Vlak onder die opstand is de familienaam te vinden. De stijl is rationalistisch en dus een tegenhanger van de decoratieve Jugendstil. De sleuf in de voorgevel heeft de vorm van een kruis. De twee engelen zijn van beeldhouwer Libero Andreotti (1875-1933).

3

MOTTA (1939/52/71, XVII B)

Angelo Motta (1890-1957) was de oprichter van een grote fabriek in de zoetwarenssector. Zijn grafkapel is opgebouwd uit ruwe granietblokken en heeft de vorm van een rechtopstaande cilinder. Het modernistisch bouwsel is ontworpen door Melchiorre Bega (1898-1976), die ook verschillende wolkenkrabbers bouwde. Links en rechts van de ingang staan zes bronzen sculpturen van religieuze personen. Zij zijn van de hand van Giacomo Manzù (1908-1991) uit Bergamo.

RIZZOLI (1952/53, XVII G)

Angelo Rizzoli (1889-1970) bouwde zijn fortuin op uit het niets. In zijn jeugd zat hij in een weeshuis. Later werd hij de oprichter van de beroemde Rizzoli-uitgeverij en de gelijknamige boekwinkelketen.

Het Rizzoli-monument is een achthoekige marmeren toren met een dak dat gedragen wordt door engeltjes. Op de sokkel van de kapel zijn twee reliëfs aangebracht, de aanbidding van de drie koningen en een engel die waakt bij het Heilig Graf. Guido Bracchi maakte het beeld voor de twaalfjarige Rinella Rizzoli dat naast de ingang staat. Door de glazen deur kun je de gouden mozaïektegels zien.

Leden van familie Castiglioni bouwden deze kapel. Achille (1918-2002) en Pier Giacomo (1913-1968) waren de architecten en hun vader Giannino (1884-1971) was de beeldhouwer.

3

2

DEL DUCA (1954, XIV 431A)

Cino Del Duca (18909-1967) was uitgever (o.a. van de krant 'Il Giomo') en filmproducent (o.a. films van Antonini en Pasolini).

Francesco Messina (1900-1995) is de architect van dit gebouwtje dat helemaal van zwarte granieten platen is gemaakt. Je komt de kapel binnen door een rooster-poort en een glazen deur. Aan beide zijden van de ingang staan zwarte bronzen beeldhouwwerken die de Bijbelse gelijkenis van de Verloren Zoon laten zien. Links zie je dat de zoon afscheid neemt van zijn moeder en aan de rechterkant komt hij terug bij zijn vader.

2

afscheid van zijn moeder - de Verloren Zoon - terugkeer bij zijn vader

2

DOMPÈ DI MONDARCO (1959/64, VII 174)

Franco Dompè (1911-2002) gaf opdracht voor dit monument na de dood van zijn ouders. Hij transformeerde het bedrijf van zijn vader, een keten van apotheken, tot een grote industrie, de huidige Dompè Farmaceutici.

Het laatste monument in dit artikel is gemaakt door twee architecten, Giorgio Clerici di Cavenago (1925-2006) en Stefano Lo Bianco (1926-). Het is gemaakt van graniet met een koperen dak en een rode granieten vloer. In de kapel staat een antiek marmeren sarcofaag uit de derde eeuw. Op de achterkant van de kapel is een lang reliëf in wit graniet met feestelijk zingende engelen en muzikanten.

2

Bij het schrijven van deze artikelen waande ik me weer even terug in Italië. Alles wat ik gezien had kwam terug in mijn herinnering. De twee begraafplaatsen Il Cimitero di Staglieno in Genua en Il Cimitero Monumentale in Milaan waren toch wel de hoogtepunten van de vakantie.

*Di Bregnano*¹

*Lukasewicz*³

*Rivera*³

fotoverantwoording:

¹ Atelier Terre aarde / ² Ad de la Mar / ³ <https://arcg.is/1Pvf1W>

Bronnen:

Carla de Benardi en Lalla Fumagalli - An open-air Museum

<https://arcg.is/1Pvf1W>

https://en.wikipedia.org/wiki/Cimitero_Monumentale_di_Milano

<https://monumentale.comune.milano.it/>

verder kijken:

<https://www.viaggiatorineltempo.com/viaggi/italia/milano/cimitero-monumentale-di-milano/>

<https://www.milanoguida.com/visite-guidate/altri-monumenti-milano/cimitero-monumentale-milano/>

<https://stripeaway.nl/cimitero-monumentale-het-bizarre-kerkhof-van-milaan/>